A pesti rikkancskirály élete és karrierje

(A Magyarország tudósítójától.) *Meghalt Csóti István, a közismert budapesti »rikkancskirály«.* Negyvenkilenc éves volt. Élete a magyar lapterjesztés hőskora volt s halálával egy *érdekes karrier ért véget.*

— Az apám Kalocsáról való — kezdi elbeszélését Csóti István lánya az apja életéről. — *Kisgazda volt az apja.* Ketten voltak testvérek, egy leány és egy fiú. Az apjuk korán meghalt és a fiatal özvegyasszony újból férjhez ment.

A mostoha apa gyerekeket hozott a házhoz, a mostohák és az édestestvérek között egyenetlenség támadt és az én apám *14 éves korában elment otthonról.* Csak annyi pénzt kapott, hogy *vasúton jöhetett Budapestre.* Itt egy rokonnál keresett szállást. A rokona a Fehérvári úton lakott, *mészáros* volt és *Csóti* István ott talált magának munkát.

— A mészáros munka azonban nem ízlett neki, élelmes és mozgékony természetű volt, ötletei voltak, kereskedelmi szellem volt benne, más után vágyakozott.

Figyelte, hogy *hol kínálkozik megfelelőbb munka.* 1899-ben történt, abban az évben, amikor ő Budapestre jött, hogy *az Esti Ujság lapterjesztőt keresett.* Az *Esti Ujság* volt az első magyar bulvárlap, amely azonban még egész kezdetleges formák között került ki az uccára. Akkor nem ismerték a rikkancsot, ahogy ma dolgozik, lapot árusítani *alkalmi, lenézett munka* volt és ez a lapok terjesztésében is éreztette hatását.

Buda meghódítása

— Apám elment az *Esti Ujság* terjesztőjéhez, *König* Sámuelhez, aki mellesleg *könyvkötő volt* és vállalkozott arra, hogy *a lapterjesztéssel foglalkozik.* Buda akkor teljesen elhanyagolt terület volt, *a lapárusítók nem mentek át a hidon a hídpénz miatt sem.* Rövid beszélgetés után *König* Sámuel megbízta apámat, hogy *Budát szervezze meg.*

— Az apám átment Budára, terepszemlét tartott és *megszervezte a budai árusítást.* Magához hasonló fiatal gyerekeket szedett fel *és átvitte őket Budára, kijelölt számukra forgalmasabb pontokat és megmondotta nekik, hogy milyen területen kell*

Csóti István

mozogniok. A mai lapárusítás eladási módjait ezzel a rendszerrel tulajdonképpen ő fektette le és sokhelyütt Budán *ma is azok árulnak ujságot, akiket ő annakidején megbízott az árusítással.*

— A szervezésnek rövid idő mulva már látszott a hatása, az *Esti Ujság* több lapot adott el és *a budai közönség kezdett rászokni a mozgékony ujság olvasására.*

Rikkancskarrierek

— Azok a fiatalok, akiket *Csóti* annakidején megbízott a lapterjesztéssel, *részben karriert csináltak és kispolgári értelemben gazdagok lettek,* részben — ma is árulnak ujságot. A mai rikkancsgárda nagyrészét *Csóti nevelte fel.*

— Az egyik rikkancs, akit *Csóti* fogadott fel, azóta *házat, földet vett és üzlete van.* Nem akarom a nevét megmondani, — beszél Csóti lánya — mert *az illető ma már szégyenli azt, hogy rikkancs volt.* Pedig *nincs semmi oka erre.* Igaz, ott volt a kórházban az apámnál, amikor súlyos beteg volt és *az utolsó napokban sírva hálálkodott neki, hogy vele szemben milyen jó volt életében.*

A beszélgetés során lassan kialakul *a rikkancsvilág érdekes és különös élete.* A pesti rikkancsok, férfiak és nők egyaránt általában *nem polgári nevüket használják* és nem családi nevükön ismerik őket, hanem a legtöbbnek valami *gúnyneve* vagy *speciális megkülönböztetése* van és így beszélnek egymásközt.

Bapsi, Polidor és a többiek

— *»A Bapsi«,* egy lány neve, szintén Csótival indult, Budán árult lapot, ma önálló vállalata van. Volt egy híres rikkancsa, *Polidornak* hívták fogatlan fiatalember volt. *Az Est egyik reklámján a szaladó rikkancsot róla rajzolták.* Polidor már rég meghalt. Egy másik vidéken fényképész lett és jól keres.

— *Hosszú Józsi* házat épített, de maga is résztvett a munkában és *leesett az állványról.* Meghalt szegény. Egy harmadik annyi pénzt szedett össze, hogy a kommün után kiment Amerikába és vendéglőt nyitott. *Ma dúsgazdag ember.* A *Rekedt* — nem is tudjuk az igazi nevét, mindenki csak így ismeri — ma is ott árul Budán lapot, *ahol Csóti annakidején elhelyezte.* Az egyik rikkancsnőt ma is úgy hívják, hogy *»a budai Szabóné«.*

Míg beszélgetünk, szól a telefon, lapok kiadóhivatalai, könyvkiadóvállalatok vezetői egymásután jelentkeznek és *érdeklődnek Csóti haláláról és a temetésről.*

A leánya pedig így folytatja előadását:

— *Sok rikkancsházasság is létesült itt, az apám vállalatában.* A házasodó rikkancsokat és lapárusítónőket az apám jószívűen támogatta és soknak ő volt a házassági tanuja.

— A budai szervezés után rövid idővel már *önállósította magát.* Megindult az *Új Hírek,* ennek a terjesztését teljesen rábízták. Apám közben megnősült, *főnökének a leányát, König Katalint vette el feleségül.* Huszonkét éves volt akkor az apám.

Ezer rikkancs és — üzletvezetés zsebből

Csóti lánya, aki apjának az életéről beszél, rövid bundában ül az amerikai íróasztal előtt, érettségizett lány. Még egy lánytestvére van, szintén érettségizett. Az apjuk az elemit végezte csak el.

Már komoly, nagy vállalata volt, husz fix alkalmazottja és körülbelül ezer rikkancsa és »zsebből« vezette az üzletét. Ezalatt azt kell érteni, hogy *nem volt komplikált könyvvezetés,*

nem volt külön pénztári lap, hanem ami befolyt, azt zsebrevágta és zsebből fizetett a lapoknak is.

— Ez a konzervatív üzletvezetés sok kárt is jelentett nekünk — mondja *Csóti* lánya. — Előfordult, hogy *kiadott 15.000 pengős nyugtát inkasszóra és nem kapta meg a pénzt.* Sokat elvittek tőlünk. Hat fiókunk volt, a mi számításunk szerint *80.000 pengő elveszett fiókok és alkalmazottak kezén.*

— Általában rengeteg rikkancs még ma is adós, apám nem lépett fel a rikkancsokkal szemben szigorúan és ha nem tudtak fizetni, azért mégis adott nekik lapot, hogy *keresni tudjanak és megélhessenek.* Jószívű ember volt különben is, egy-két pengőt, egy reggelire, vagy ebédre valót mindig szívesen adott annak, aki hozzáfordult. Voltak *állandó vendégei,* köztük a legérdekesebb a *»bolond Orbán«,* a kifent fekete bajuszos, görnyedt hátú pörgekalapú uccabolondja, *akiről senki soha nem tudta, hogy miből él.* Itt kapott mindig néhány pengőt.

— Az apám vett részt *Az Est* bevezetésében is. Boldogult *Sebestyén* Arnold gyakran tárgyalt vele. Később más lapokkal is foglalkozott, a háború alatt az egyik lap *kieszközölte a felmentését,* annyira nélkülözhetetlennek tartotta. A menetszázadból vették ki. A háború után *hetilapot* is adott ki, *Vágóhid* volt a címe, *Lovászy* Károly szerkesztette.

A hivatás áldozata

Ahogy a családtagok elmondják, a *magyar rikkancskirály hivatásának az áldozata lett.*

— A sok szaladgálástól *viszérgyulladást kapott,* amivel feküdnie kellett volna. Karácsonykor azonban *éjjel felkelt az ágyból, hogy a hajnali expedíciónál ott legyen.* Vigyázott arra, hogy a karácsonyi lapok szétküldése rendben és jól történjék. Akkor jobban meghűlt, ágynak esett, később kórházba kellett vinni, trombózist kapott, pénteken délután halt meg nagy szenvedések után.

— *Mi maradt utána? Mit ért el a magyar rikkancskirály?*

— Nem lehet erre pontos választ kapni, a hátramaradottak *nem ismerik a cég anyagi helyzetét.* Ingatlan nincs. Csak *a vállalat* maradt meg, *sok kinlevőséggel és egy ismeretlen tartalmu takarékkönyvvel.*

Csóti István temetése holnap délután 3 órakor lesz a rákoskeresztúri temetőben. *Budapest valamennyi rikkancsa megjelenik az elhúnyt rikkancskirály végtisztességén.*

Turcsányi Gyula.

Ischiásnál egy pohár természetes **Ferenc József** keserűvíz reggel éhgyomorra véve előmozdítja a gyomor és a belek működését s könnyű székletet biztosít.

Kacsa, csirke, bárány, sertés, borjú, hal menüben P 1.60 Keleti Pályaudvar éttermeiben